1937 ий
28
СЭНТЬАБРЬ
№ 69 (353)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дэн
Горком
орган

Большэвизмым тунэммаш —тӱҥ задачэ

Лэнинский комсомол молодьожлан коммунистичэский воспитаньым пуэо организаций лийын шога. Коммунистичэский воспитаньым пумаш—тидэ кажнэ рвэзэ йэҥын коммунистичэский мировозрэньыжым нӧлтышаш вэрч тыршымаш. Большэвизмым тунэммэ, рэвольуционно бдитэльностьым нӧлтымӧ нэргэн Сталин йолташын ончыктымыжо мэмнан ӱмбакэ эн утларак возэш.

Мэмнан молодьож шкэ родинлан, большэвик партийлан прэданнэ. Но тудо политик дэн илыш шотышто ситышын шуаралтшэ огыл. Тушман - шамыч тидым ужыт да молодьожын сознаньыжым шкэ влийаньэ йадышт дэвэ отравитлаш молодьож коклашкэ пураш тыршат. Кушто нуно мэмнан организацыш пурэн кэртыт, тушто шкэныштын дивэрсионно пашаштым, эн ончычак политичэский воспитаньэ пашаш виктарат, тудо пашам сӱмыраш тыршат. Политик шотышто молодьож мыньарат сайын воспитатлымэ, тунарат тушманлан шкэ влийаньыжым пурташ йӧсырак лийэш. Тидым тушман-шамыч палат. Тэвэ молан большэвизмым тунэммэ задачэ лэч важнырак молодьожын укэ.

Мэмнан рэспубликысэ комсомол организацыштэ политик тунэммашым альэ кӱлэш кӱкшытыш шындымэ огыл. Йатыр райком-шамыч молодьожын тидэ тӱҥ задачшым шуктымашкэ путырак эркын савырнат.

Кужэнгэр районышто 28 тракторист шамыч ныгуштат огыт тунэм. Нинэ комсомолэц-шамычым туныкташ вэрч тыршымаш укэ.

Шэрнур районышто 78 комсомолэц ок тунэм. Тушто 20 йэҥжэ икшыван комсомолка - шамыч улыт. ВЛКСМ райкомын ончычсо сэкрэтарьжэ Тимофэйэва „20 комсомолка ава -шамыч тунэмаш коштын огыт кэрт“ манын отчотыштыжо ончыктэн. А кӧ вара ава-шамычым воспитатлышаш? 41 йэҥым „муын огыт кэрт“, садлан нуно огыт тунэм. А „13 йэҥ комсомол гыч лэктын“ манын ончыкталтэш. Но вэт нуным нигэат комсомол гыч луктын огыл. Тыгэ Мари-Турэкыштэ 52 йэҥым, Кужэнгэрыштэ 49 йэҥым, а рэспублик мучко 775 йэҥым тунэммаш дэнэ авалтымэ огыл. Нунын кокла гыч 320 йэҥжэ „мертвые души“ манмэ-шамыч улыт.

Райком-шамыч одиночко комсомолэц-шамыч дэнэ пашам огыт ыштэ, тунэммашкэ огыт шупш. Тыгэ 68 одиночко-шамыч огыт тунэм.

М-Турэкыштэ пропагандист-шамыч лийдымэ дэнэ кэҥэж жапыштэ 9 школ дэн кружок-шамыч пашам ыштэн огытул. Йолasалыштэ 5 школ шогэн. Роҥгышто, партий историй тунэммэ кружокышто 29 заньатьэ олмэш 16 заньатьэ вэлэ эрталтын. Комсомолыш угыч пурышо - шамычлан Шэрнурышто 4 школым организоватлэныт. Нинэ самырык комсомолэц - шамычым туныкташ кӱлэш ыльэ, но райкомол вунылан чумыр кэҥэж жаплан самостойатэльнэ заданьым пуэн. Тыгэ райкомол нуно дэч вуйжым утаршашлан вэлэ ыштэн.

Кружокын пашаштыжэ тӱҥ фигур—пропагандист. Пропагандист тыршэн пашам ышта гын, политучобо сайын кайа. Мэмнан комсомол организацыштэ сай пропагандист дэн сай школ-шамыч улыт. Звэнига НКВД райотдэлэньэ пэлэнсэ политшколышто (пропагандист Винокуров) успэваэмость кӱшнӧ, посэщаэмость 100 проц. Тунэмшэ шамыч заньатьыш йамдылалтын толыт, Лэнинын, Сталинын трудыштым лудыт. Тыгак Токтай-Бэльак школышто (пропагандист Казанцэв) пашам образцово шындымэ.

Чыла кружок дэн школыштат сай пропагандист-шамыч лийышт манын, нунын дэнэ пашам эрэак ыштыман. Но пропсэминар-шамыч пашаштым начар ыштат, тидлан колтымо оксам райкомол-шамыч огыт кучылт. Йатыр пропагандист-шамычым тэргымэ огыл, ВЛКСМ райком бӱрош пэҥгыдэмдыдэак пашам ыштат. Нунын пашаштым тэргымаш укэ. Садын дэнак пропагандист пашашкэ калык тушман-шамычат логалыныт. Политик шотышто нэграмотно, элыштэ политичэский событий-шамычым шинчыдымэ, тушман агэн турым уждымо йэҥ-шамыч пропагандист коклаштэ улыт. Йурин район, Липовский политшколышто заньатьэ годым тушман контррэвольуционно пропагандым шарэн, а пропагандист Тулькин тудлан отпорым пуэн огыл. Пропагандист-шамыч бытовой разложэньэ, колхозысо врэдитэльствэ воктэч эртэн кайат. А политичэский воспитаньын задачшэ тыштэ: шкэ родиным, большэвик партийым йӧраташ, калык тушман дэнэ кучэдалаш молодьожым туныкташ.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Пӱтынь Ушэм йал озанлык выставкыштэ участвоватлаш правалан тӱжэм дэнэ зайавкэ пура

Пытартыш жапыштэ Пӱтынь Ушэм йал озанлык выставкыштэ участвоватлаш жэлатлымэ нэргэн зайавлэний пэш шуко пураш тӱҥгалын. 20 сэнтьабрьлан тыгай зайавлэньэ чылажэ 6676 пурэн (увэрым чыла вэр гычак налын шуктымо огыл), тудын кокла гыч 2889—колхоз дэч да 2982 йал озанлык пашаштэ ончыл йэҥ да организатор шамыч дэч пурэн. Зайавлэньэ утларакшым Харьков областьыштэ пурэн: 384 колхоз да 323 ончыл йэҥ дэч.

Выставкыштэ участвоватлаш шонышо-шамыч дэч зайавлэньэ кажнэ кэчын шукырак да шукырак пура. Мут гыч, Курск областьыштэ 4 кэчэ коклаштэ—20 гыч 23 сэнтьабрь мартэ 70 колхозын зайавлэньыштым оформитлымэ.

Тугэ гынат, выставкылан экспонат йамдылышэ тӱжэм дэнэ колхоз-шамыч мландэ паша орган дэн вэрысэ выставкэ комитэтын титакышт дэнэ зайавлэньым оформитлэн шуктэн огытыл. Орджоникидзэ крайыштэ экспонатым 1802 колхозышто ойырымо, а зайавлэньым 189 гына оформитлымэ. Кабардино Балкарийыштэ Пӱтынь Ушэм выставкыштэ участвоватлаш кандидат лийаш праван улшо 485 колхоз гыч 12 зайавлэньэ гына пурэн. Моло рэспублик дэн областьлаштэ тыгайак сӱрэт койэш.

(ТАСС).

Крым. „Артэк“ пионьэр лагэр.
Сӱрэтыштэ: Узбэк пионьэр Нур-Йагды рвэзэ-шамыч дэнэ мутлана.

(Сойузфото)

Приволжский Войэннэ Округышто шыжэ тактичэский учэньэ тӱҥгалын

21 сэнтьабрьыштэ Учэний район гыч Приволжский Войэннэ Округ частьлаштэ шыжэ тактичэский учэньэ тӱҥгалмэ нэргэн увэртарат.

Тактичэский заньатьэ пэрвой кэчыштыжак бойэц дэн командир-шамычын пэҥгыдэ дисциплинан, сознатэльнэ улмыштым ужаш лийэш. „Тушманын“ пӱтынь ротшо ваштарэш кучэдалмэ годым комсомолэц Сашов йолташын отдэлэньыжэ пэш кугу инициативнэ да находчивэ улмым ончыктэн. Орудий командир Сидоров, наводчик Шэгольков, снайпэристрэбитэль Пономарьов, набльудатэль Орлов, пэш шуко молат шкэ чаплэ мастарлыкыштым ончыктэныт.

Тысэ йалласэ колхозник-шамыч шкэ чаплэ Йошкар армийын частьыштым покшын да куанэн вашлийыт.

(ТАСС).

466 тонн олмэш 667 тонн чойыным лэвыктэн

Магнитогорск мэталлург завод домэнщик - шамыч у сэҥымашкэ шуныт. 22 сэнтьабрьыштэ мастэр Тэрновский дэн 1 класс горновой Дмитриэнко 4-шэ домнаштэ смэныштэ заданьэ почэш 466 тонн олмэш 667 тонн чойыным лэвыктэныт.

Тидэ кэчынак пэрвой домнаштэ Мирончэнко (мастэр) да горновой Дроздовын бригадыжэ заданьэ дэч 166 тоннлан утларак чойыным лэвыктэн.

(ТАСС).

У САЙЛЫМЭ ЗАКОНЫМ ТУНЭМЫТ

Мэ, Кузнэцово пэдучилищын (Йошкар Ола район) 1-шэ курсышто тунэмшэ-шамыч ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым тунэмаш лӱмын кружокым организоватлышна. Заньатий арньаш ик кана эрталтэш. Заньатийыштэ у сайлымэ законын кажнэ статьажым сай лончылэн тунэмына.

Михайлов И.

* * *

Мэат, Морко пэдучилищыштэ тунэмшэ-шамыч, у сайлымэ законым тунэмаш тӱҥгална. У сайлымэ законым мэ заньатьэ дэч вара тунэмына. Тунэмшэ-шамыч заньатийыш куанэн коштыт. ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым туныкташ ВЛКСМ райком лӱмын агитатор шамычым ойрэн.

И. Я. Йаковлэв.

* * *

Мэ, У Торйал пэдучилищыштэ тунэмшэ-шамыч СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым куанэн тунэмына. Заньатийыш тунэмшэ-шамыч йамдылалтын коштыт.

Май Вэньу.

* * *

Мэ, Кой-Сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур район) тунэмшэ - шамыч Конституций урок годым СССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым да Конституцийын сайлымаш нэргэн статьажым лончылэна. Туныктышо Гусэв П. В. раш умландара. Мэмнан заньатийна сай эрта. **Антропов.**

Кужмарий пэлэ кыдалаш школын (Роҥго район) 7-шэ классыштэ тунэмшэ-шамыч 3 кэчэ годым урок дэч вара ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн законым тунэмна.

Кызыт у сайлымэ законым ача-аваланна умылтараш пижын улына.

* * *

„Йӱлэдӱр“ колхоз члэн-шамыч (Роҥго район) 7-шэ сэнтьабрьыштэ тӱшка погынымашэш Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым лончылышт. Сайлымэ законын кажнэ статьажым Кужмарий пэлэ кыдалаш школышто туныктышо П. И. Кунакбаэв раш умылтарэн пуыш.

Ильан Васлий.

Избиратэльнэ законым умылтарэна

Иодышлан вашмутым пуэна

Сайлымә кәчыштә мӱндӱркӧ кайшә пароход дән пойэздлаштә лийшә избиратәль шамыч кузә йӱклат?

Избиратәльнә закон ончыкта: избиратәльнә спискым возымәкә гражданин илымә вәржым вашталтән альә командировкыш кайән гын, шәмәр дәпутат шамычын вәрысә совәтышт тудлан „й ӱ к л а ш правалан удостовәрәньым" пуа да избиратәль-шамыч спискәш „кайән" м а н ы н паләмда. Йзбиратәль у илымә вәрышкыжә—әрәак альә ик жап илымә вәрышкыжә миймәкшә личность удостовәрәньым, тугак голосованьә правалан удостовәрәньым пумәкшә соотвәтствуйушо избиратәльнә участкын спискышкыжә пурталтәш да тудо сайлымаштә участвоватла.

Пароход дәнә гражданин иктаж могай пунктыш кайа гын, тудат тугак сайлымаштә участвоватлаш правалан удостовәрәньым наләш. „СССР Вәрховно Совәтыш сайлымә нәргән Положәньын" 32-шо статьажә сайлымаш кәчылаштә вӱд ӱмбалнә лийшә 50 дәч шагал огыл избиратәль-шамычын судналаштә посна избиратәльнә участкә-шамычым организоватлаш әрыкым пуа. Нуно судна-шамычын приписатлалтмә вәрышт почәш избиратәльнә округлашкә пурат. Тыгә пассажир-шамычым суднан командыжә дәнә пырльа тидә избиратәльнә участкә обслуживатла. Пойәздлаштә избиратәльнә участкә-шамыч огыт ышталт. Но пойәзд дәнә мӱндӱркӧ кайшә граждан-шамыч шкә избиратәльнә правашым тичмашынак кучылт кәртыт.

„СССР Вәрховно Совәтыш сайлымә нәргәв Положәньә" почәш чыла олалаштә да промышләннә пуктлаштә избиратәльнә участкә-шамыч ик участкылан 1.500—2.500 избиратәль расчот дәнә ыштaлтыт. А тугай олалаштә, тәвә Кировышто, Пәрмьыштә, Свәрдловскышто, Омскышто избиратәльнә участкә-шамыч вокзал воктәнә, вокзаләшат ышталтыт. Пойәзд шогалмә годым избиратәль избиратәльнә участкыш пурән кәртәш.

СССР Вәрховно Совэт члэн-шамычым сайлымэ бӱллэтэньыш избиратэль у кандидатур-шамычым йэшарэн возэн кэртэш мо?

Ок кәрт. „СССР Вәрховно Совәтыш сайлымә нәргән Положәньыштә" ойлалтәш: „СССР Конституцийын 141 статьажә нәнгызәш СССР Вәрховно Совәтыш кандидат-шамычым выставитлымә права общәствәннә организацә дән шәмәр-шамычын общәствыштлан пуалтәш".

Тидә положәньә гыч тыгә лийәш: Вәрховный Совәтыш тӱрлӧ организацә-шамычын да шәмәр общәствә-шамычын выставитлымә кандидат-шамычым каҥашымаштә кажнә избиратәльат активнә участвоватла. Выставитлымә кандидат-шамычым каҥашымә дәч вара спискә-шамыч ышталтыт, нуно сакалтыт да баллотировкыш кайат. Вәрховно Совәтыш кандидат-шамычым выставитлымә спискым сакымәкә, у йәҥ шамычым йәшараш ок лий.

* * *

Ик дэпутатак Ушэм Совэтышкат, Национальность Совэтышкат сайлалтын кэртэш мо?

Ок кәрт. Избиратәльнә закон раш ончыкта: кажнә избиратәльат ик избиратәльнә округ гыч вәлә сайлалтәш.

Ушәм Совәтыш сайлымә округ-шамыч Национальность Совәтыш сайлымә округ дәнә кәлшән огыт тол. Ушәм Совәтыш сайлымә округ 300 000 йәҥлан ышталтәш. Национальность Совәтыш сайлымаштә кажнә Ушәм рәспубликын 25 округ, автономно рәспубликын—11 округ, автономно областьын—5 округ да национальность округын—1 округ лийәш. РСФСР-штә 100 миллион йәҥ ила. Тыгә РСФСР-штә Национальность Совәтыш сайлымә округышто марда шот дәнә 4 миллион йәҥ лийәш. Вәрховно Совәтыш сайлымаштә кажнә кандидат ик округышто вәлә баллотироватлалтын кәртәш, альә Вәрховно Совәтын ик палатышкыжә вәлә сайлалтәш:

* * *

Суд судитлымэ альэ пэтырымаштэ улшо йэҥ-шамыч сайлаш праван улыт мо?

„СССР Вәрховно Совәтыш сайлымә нәргән Положәньә" ончыкта: „ушдымо да сайлымә права дәч лишитлән судитлымә йәҥ шамыч дәч моло" 18 ийыш шушо чыла граждан шамыч СССР Вәрховно Совәтыш сайлымаштә участвоватлән да сайлалтын кәртыт.

Общәствә дәч корандаш судитлымә йәҥ-шамыч сайлымаштә огыт участвоватлә. Мутлан, совәт суд Н.-м 10 ийлан судитлән. Тидын дәнә Н.—суд рәшәньә почәш совәт калык дәч ойралтәш да наказаньыжым пытарымәшкә да Совәт Ушәмын әрыкан гражданинжә лиймәшкыжә сайлымаштә участвоватлән ок кәрт.

Вәс примәрым налына. Тудак 8 ийлан судитлалтын, праважым кок ийлан корандымә. Тыгай случай годым тӱдо наказаньә срокшо да права поражәньә срокшо пытымәкә, 10 ий гыч в ә л ә сайлымаштә участвоватлән кәртәш Адак йужо йәҥ-шамыч правитәльствын пунчалжә почәш амнистийым налыт, вәс сәмынжә, пәтырымаш гыч срок шудә утаралтыт. Тыгә нуно совәт гражданинын чыла праважымат налыт да СССР Вәрховно Совәтыш сайләнат, сайлалтынат кәртыт.

Э р ы к гыч корандыдә, праважым налдә судитлымә йәҥ-шамыч, тугак принудитәльнә пашалан суд судитлымә йәҥ-шамыч сайлымаштә СССР-н чыла гражданжә-шамыч дәнә тӧрак участвоватлат.

* * *

СССР Вэрховно Совэт дэпутатыш кандидат-шамычым выставитлымаштэ крэсаньык-йэдиноличник-шамыч участвоватлэн кэртыг мо?

„СССР Вәрховно Совәтыш сайлымә нәргән Положәньын" 57-шә статьаштыжә ойлымо:

„Кандидат-шамыч выставитлымашым общәствәннә организацә-шамычын да шәмәр-шамычын общәствыштын цәнтральнә органышт, тугак нунын рәспубликласә, крайласә, областьласә да районласә органышт, прәдприйатьылаштә—пашазә дән служышо-шамычын обшо погынымашышт, воинский частьлаштә—йошкарармәйәц-шамычын обшо погынымаштә, колхозлаштә крәсаньык-шамычын погынымашышт, совхозлаштә пашазә дән служышо-шамычын погынымашышт тӧрак илышыш пуртат".

Тидә статья гыч раш койәш: Вәрховно Совәт дәпутатыш кандидат-шамычым крәсаньык-йәдиноличник-шамыч шкәныштын альә колхозник-шамычын погынымашыштышт выставитлән огыт кәрт. Тугә гынат, нуно чләнлан шогымо общәствәннә организацә дән шәмәр-шамычын общәствышт гыч, мутлан, коопәратив, Осоавиахим, МОПР, туләч моло организацә-шамыч гоч кандидат-шамычым выдвигатлымаштә участвоватлән кәртыт.

(„Комсомольский пропагандист и агитатор" гыч).

Йэфруш комсомол радамыштэ лийын огэш кэрт

„Йамдә лий" газәт пашайәҥ Йәфрушым литәратур фронтышто улшо кызыт шалатымә националист кашак цәнә кыл кучымыжо да нунын подпәвалышт улмыжо нәргән йатыр ойлат. Тугә гынат, Йәфруш тачә кәчылан газәт пашаштә да комсомолышто шога.

Кӧ тугай Йәфруш? Йәфруш шкәнжым марий поәт критиклан шотла. Ик жап годым „мыйым шкәнан кугу писатәль, поәт-шамыч Чавайн, Ипай, Мухин, моло-шамычат туныктәныт" манын моктанән кошто. Чынак, тудо марий литәратурым тушманын орудийышкыжә савыраш тыршышә кашак дәч „тунәмын" огыл мо? Йәфруш нунын учәник, подхалим. Чыла вәрәат нуным моктән, нӧлташ тыршән коштын, тәвә 1936 ий фәвраль тылызыштә ләкшә „Марий Коммунын" литәратур йумор страницәш „Марий поәзийын йыл мыжә нәргән" Йәфрушын с т а т ь а ж ә пәчәтлалтын. Тушто тудо тыгә воза: „руш, вәс әл литәратур классик-шамыч дәч вәлә огыл, шкәнан кугурак поәт, писатәль-шамыч дәчат йатыр тунәмаш лийәш: кузәрак Шабдар, Ч а в а й н, Ипай, Йыван Кырла йылмыштым кучылтыт". Туштак тушман Карповым сай критик, тудын дәч тунәмман, манын мокта. Тышәчын рашак палә, Йәфруш тушман поәт дән писатәль кашакын тушман идиологийыштым возаш тӱҥалшә рвәзә писатәль-шамычлан ш ӱ ш к ы н. Йәфрушынак „У вий" журналын номәрлаштыжә Чавайн нәргән йатыр моктанәя возымаш лийын („Чавайн памаш" молат).

Возаш тӱҥалшә рвәзә поәт, писатәль-шамыч дәч Йәфруш дәк йатыр ойлымаш, почәламут, пьйәс шамыч пурәныт, нуно тудын дәч полышым йодыныт. Тәвә Логинов Сәмон йатыр почәламут, пьйәс-шамычым, поәмым колтән улмаш, Йәфруш чыла тидым пызырән кикта. Тыгай факт моло возаш тӱҥалшә писатәль дәнат лийыныт.

Йәфруш шкәнжым писатәльлан шотлән, совәт йоча-шамычлан врәдный ойлымашым возкала. 14 августышто ләкшә „Йамдә лий" газәтәш „Чапай дән Мичий" лӱман ойлымаштыжә совәт йочам коммунистичәский воспитаньә гыч хулиган корныш ӱжәш. Йәфруш „Йамдә лий" газәтын сәкрәтарьжә, газәтым вич кәчәш ик номырым лукмо олмәш 7-8 кәчә кодән луктәш. Тидыжә врәдитәльствә огыл мо?

Йәфруш шукәрсәк писатәль ушәмыштә шога, а тушто тушман кашак шагал огыл врәдитлән кийәныт, әшәат кодшыжо уло. Тудо нунын шакшә пашаштым шинчән гынат, разоблачитлаш полшән огыл, кызытат кодшыжым куклаш ок полшо, вӱдым подылмыла коштәш. Комсомол организацыштә лӱмлан вәлә шога. Погынымашыш, политшколыш ок кошт, комсомол обӓзанностьым ок шукто.

Комсомол организацылан Йәфруш нәргән кызытак кӱләш выводым ыштыман.

В. Лазарэв.

Тунэмшэ-шамычлан нэлэ пашам вийэш ыштыкта

„Йуләдӱр" колхоз вуйлатышә (Роҥго район) Мочалов К. П. тунәмшә йоча шамычлан нәлә пашам ыштыкта. Шукәртә огыл 7-шә классыштә тунәмшә Аләксәйәв Владимирым школ гыч толмәкшак тӱрлӧ сәмын лӱдыктылын нәлә пашаш поктыл колтыш. Нәлә пашаш Аләксәйәв чәрланыш.

Мочаловлан йоча-шамычым нәлә пашам вийәш ыштыкташ нигӧат правам пуән огыл.

Энгэрский.

Сӱрэтыштэ: У Торйал пэдучилищыштэ тунэмшэ-шамыч канышт жап годым волэйбол дэнэ модыт.

(Фото—Овэчкинын).

Комсомолэц-шамыч организацым тушман дэч эрыктат

23 сэнтьабрь мартэ Сотнур районысо чыла комсомол организацылаштэ ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэт IV-шэ Плэнумын пунчал жэ лончылалтэ. Йатыр комсомол организацылаш тэ погынымаш активнэ эртыш. Комсомолэц шамыч критик дэн самокритикым кумдан шарышт.

„Элнэт" колхоз пэлэнсэ комсомол организацын погынымашыжэ поснак активнэ эртыш. Тидэ организацыштэ калык тушманым аралэн илышэ, йула шотышто йӧршын пужлышо Ласточкиным разоблачитлымэ. Тугэ гынат калык тушманын пудыргышт альэ кодынат.

Шуко организацылаштэ политик тунэммэ пашам начар шындымэ. „Колос" дэн „У корно" колхозлаштэ, Кульбаш пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ организацыштэ политик тунэммаш ок эртаралт.

„Комбайн" колхоз пэлэнсэ комсомол организацыштэ комсомолэц-шамыч Тушманым аралэн кодаш тӧчышӧ Марков Т.-м тӱжвак луктыч. Тудо калык тушман Купчуговым аралэн кодашлан колхозник-шамыч коклаштэ агитацийым колтылын.

Райисполком комсомол организацыштэ ты жап мартэ врэдитлышэ тушман-шамычым лукмо огыл ыльэ. 23 сэнтьабрьыштэ лийшэ погынымаштэ комсомолэц-шамыч вольык ончымо пашаштэ врэдитлэн илышэ Йэвдокимовым, йӱшӧ, хулиган, тунэмшэ ӱдыр-шамыч коклаштэ разлагательнэ пашам колтэн шогышо Калинин В.-м тӱжвак лукмо.

Калык тушман-шамыч вуйлатымэ пашаш шӱшкылташ тӧчат. Вуйлатымэ пашаштэ нуно утларак врэдитлэн, шакшэ пашам тым ыштэн кэртыт. Тэвэ „комсомолэц" калык тушман Йаковлэв П. Нагорин йал совэт вуйлатымэ пашаш пурэн, врэдительский пашажым ыштылын. Колхозым шалатылаш тыршэн, йал совэтын пашажым пужашлан оксам, налог тӱлымӧ законым да тулэч моло пашамат пужгалэн. Эртак йӱын, быт шотышто йӧршын пужлэн. Тудым комсомол радам гыч поктэн колтымо.

Районысо физкультур паша уполномочэнный Крушин Н. кум ватым налын, ватыжым кырэн ашнэн. Тудо йӱла шотышто локтылалтшэ йэн. Физкультур пашам сӱмырэш тыршэн.

Шуко школлаштэ воспитатэльнэ пашэ кӱлэш вэрыштэ огыл. Школлаштат тушман шамычын кошт тунэммэ пашам чаралаш тыршат. Сотнур кыдалаш школышто альэ мартэ калык тушман троцкист Ивановын кодшыштым куклэн пытарымэ огыл. Йатыр школлаштэ воспитательнэ пашаш начар шындымэ.

Пэтйал пэлэ кыдалаш школышто туныктышо Осмин Йыван тунэмшэ шамычлан „ожно пашазэ дэн крэсаньык-шамыч разбойник мурым гына мурэныт" манын гына „умландара". Туныктышо Учайэв В. профсоюзын задачэ нэргэн Троцкийла кутырэн.

ВЛКСМ райком шкэ пашажлан конкрэтэ пижын тӱгалтыш комсомол организацым кӱлэш сэмын вуйлаташ тӱгалман, нунылан калык тушманын кодшыштым йӧршын пытараш кучэдалаш полшыман. Г. К.

Рэспубликан „Таир" пионьэр лагэрыштэ пионьэр-шамыч шашкэ да шахмат дэнэ модмышт годым.
(Йошкар-Ола пионьэр пӧртысӧ фотольубитэль кружокын фотожо.)

Комсомол радамыштэ чыла чэрым тӱжвак луктaш

Комсомол организацылаштэ йӱмаш, хулиганствэ, калык тушман корныш шогалмэ да нунылан полшэн шогымо чэр шарлымэ нэргэн ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэтын IV Плэнумжо путырак чын ончыктэн. Тидэ чэр Йошкар-Оласэ комсомол организацылаштат кумдан шарлэн.

Тэвэ Марий фэльдшэрско-акушэрский школ пэлэнсэ комсомол организацым налына. Тидэ комсомол организацыштэ йӱмаш, хулиганствэ, молат шарлэн шогэн. Тидым тошто школ директор Сапайэв шарэн. Тэвэ, тэний выпуск годым ударник-шамычлан прэмийым пумо олмэш, Сапайэв прэмий окса дэнэ аракам налын да групповой йӱмашым организоватлэн. Тыштэ комсомолэц-шамычат участвоватлэныт. Сапайэв йӱшӧ шамычым аралэн шогэн. Садлан йужо комсомолэц-шамыч йӱмаш дэнэ моральнэ да политик шотышто разложитлалтыныт. Тэвэ, комсомолэц Малышэв йӱаш хулиганитлаш тӱҥалын, профком пашаштэ чараклэн шогэн. Сапайэв буржуазнэ националист Сапайэвын изажэ, тудын дэнэ кылым кучэн илэн.

Тидэ школышто политик воспитатэльнэ пашам начар шындымэ. Пропагандист укэ дэнэ тачысэ кэчылан ик кружок пашам ок ыштэ. Йужо комсомолэц-шамыч (Зварэв, Бэлоногов) политучобыш йамдылалтдэ коштыт.

Йӱмаш моло комсомол организацылаштат шарлэн. Марий йал озанлык коммунистический школ пэлэнсэ комсомол организацыштэ комсомолэц Конаков милицийыш вэрэштмэш йӱн да милицэш комсомол билэтшымат кодэн. Мэбэльнэ фабрик комсомол организацыштэ Сэктэрьов, Трэгубов эрэак йӱыт.

Посна комсомолэц-шамыч бдитэльностым йомдарэныт да калык тушман шамычлан полшышо савырнэныт. Тэвэ Шулэпов (комшкол) буржуазнэ националист Нагорских дэнэ кылым кучэн, йӱын коштын.

Комсомол организацылаштэ йӱшӧ, хулиган, калык тушман корныш шогалшэ, нунылан полшэн шогышо элэмэнт шамычым эрыктэн шукташ, ВЛКСМ обком дэн горкомлан уло комсомол активым мобилизоватлаш пижман. П. В. Щэрбаков.

ПЭЧАТЬ ОБЗОР

ПӰДЫМӦ ГАЗЭТ

„РВЭЗЭ КОММУНИСТ"—ВЛКСМ Обком дэн Йошкар-Ола Горком орган

Калык тушман—бухаринэц-троцкист, буржуазнэ националист—бандит, шпион-шамыч культурно идэологический фронтышто вэлэ огыл врэдитлэныт, нуно калык озанлыкын чыла участкылаштыжат шӱшкылт шинчыныт да врэдитлэныт.

Пытартыш жапыштэ комсомолыштат врэдитэльствым—тушман паша ыштылмым тӱжвак лукмо. Шукэртак шалатымэ антипартийнэ тэчэнийын кодшыж гыч сформироватлалтшэ контррэволюционно троцкистский бандит-шамыч пийалан совэт элысэ пэлэдалт шогышо Сталинский молодёжым пийалжым шупшын налын, фашист интэрвэнт-шамычлан ужалаш шонэныт. Тидлан нуно ни могай срэдствамат чаманэн огытыл. Комсомол пашам шалатышаш вэрч нинэ тушман-шамыч Цэнтральнэ Комитэт гыч тӱгалын вэрласэ организацийыш шумэш шкаланышт кэлшышэ „пашайэн-шамычым" погэныт, врэдитэльский руководствым пуэныт.

Мэмнан Марий Рэспубликышто калык тушман-шамычым тӱжвак лукмо гынат, йӧршынак куклэн пытарымэ огыл. Нуным вожгэак куклэн лукшаш вэрч пашам альэ йатыр ышташ кӱлэш. Но тидэ пашам кужэш шуйаш прэступлэнэ лийэш. Социалистичэский родиным ужалаш тӧчышӧ калык тушман-шамычым йӧршэн куклаш да эл аралымэ пашам адакат чоткыдын вийаҥдымашыш чыла шэмэр массым ушаш ӱжман.

Тидэ пашаштэ большэвик пэчать ик рэшающий вэрым налын шога гынат, ВЛКСМ Обком дэн Йошкар-Ола Горком орган „Рвэзэ Коммунист" газэт да тудын рэдакторжо Лазарэв йолташ шкэ пашажым вашталтэн огыл, тошто сэмынак ышта.

Мэмнан ончылно кум тылзат пэлэ годсэк лэкшэ номэр-шамыч кийат. Нуным ычылаштымат кэлгынак ончалаш гын, тидэ газэтын калык тушман ваштарэш чыташ лийдымын шагал кучэдалмыжэ пэш раш койэш. Ийунь тылзыштэ лэкшэ 9 № гыч калык тушман-шамычым разоблачитлышэ ик пэнгыдэ статьат укэ. Лачак „Комсомольская правда" газэт гыч „Троцкист-пурла шпион-шамычым йӧршэш куклаш да чылт пытараш" вуймутан статьам 18 ийуньышто кусарэн пуртэн. Тидлэч посна 30 ийуньышто лэкшэ номырэш „Тушманым ужмо комитэтым критиковатлышт" манын ӱмбачын гына Морко пэдучилищэ организацый нэргэн сэрэн. Тэвэ ик выдэржкэ:

„Комсомолэц Васильэв дэн Малинин тузэмшэ-влак коклаштэ тушман ой-шамычым шаркалэныт"...

Тидэ выдэржкэ фактым гына константироватлэн, а молан шаркалэныт, кушто причинажэ, тидын нэргэн кэлгынак ончыктымо огыл да разоблачитлыдэ кодымо.

Ийуль тылзыштэ лэкшэ 9 номэр гыч 3 ийульышто да 30 шо ийульышто лэкшэ номырэш разоблачитлымэ тушман-шамыч нэргэн гына (Музуров, Смирнов, Йатманов да пэдинститут нэргэ) кычкырла. А пэдинститутышто студэнт-шамыч коклаштэ тушманлан вигак полшышо-шамыч укэ мо? Мутат укэ, уло. Нуным тӱжвак луктaш да разоблачитлаш кӱлэш ыльэ. (Казаков, Йаковлэва молат).

Август тылзыштэ улыжат ик осовиахим нэргэн гына статьам пуртэн. Тушман калык тушман дэнэ кыл кучышо, нунылан полшышо ВЛКСМ Обком бӱро члэн Смирнов нэргэн ӱмбачын гына каласымэ, нимогай политический вывод ыштaлтын огыл.

ВЛКСМ ЦК IV-шэ плэнумжо дэч вара „Рвэзэ Коммунист" газэт да тудын рэдакторжо Лазарэв йолташ шкэ пашаштышт пэш кугу пэрэломым ыштышаш улыт ыльэ. Садыгак ваштaлтыш шагал! „Комсомол кӧргыштӧ калык тушман-шамычын пашашт нэргэн" ВЛКСМ ЦК IV-шэ плэнумын пунчалжэ путынь комсомол организацым калык тушман ваштарэш кучэдалаш бойэвойла ӱжэш. „Рвэзэ Коммунист" тидэ ӱжмашым руалтэн налын огыл да калык тушманым куклышаш вэрч рэшитэльнэ ок кучэдал.

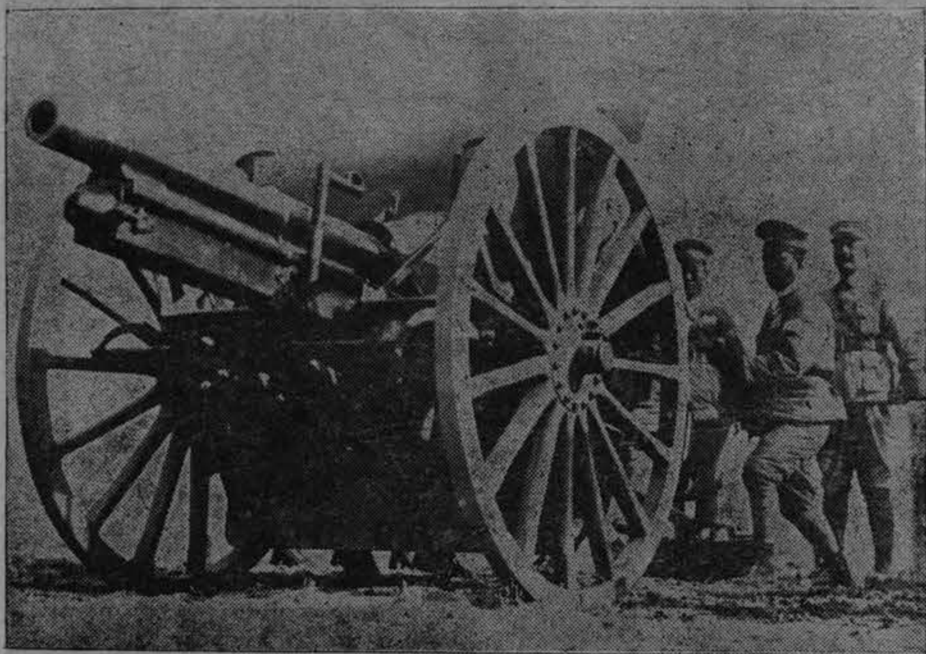
Тэвэ ик примэр. ВЛКСМ ЦК плэнум дэч вара 8 сэнтьабрьыштэ „Тушманым вожгэак пытараш" вуймутан ончыл статьам пуэн. Тидэ статья чылажат йара мут ора гына. Тушто Оршанкэ районысо врэдитэльствэ нэргэн тыгэ ойла:

„А врэдитэль-шамыч пашам ыштэт ыштэн огытыл... Посна комсомолэц, бэспартийнэ (*внэсойузно дыр?* рэд.) рвэзэ-шамычымат шупшыныт".

Кушто фактшэ? Кӧм шупшыныт, кузэ шупшыныт,

(Мучаш 4 шэ могырышто.)

138

Китай калык йапон захватчик-шамыч ваштарэш лӱддэ крэдалэш.
Сӱрэтыштэ: 29-шэ Китай армийын ик кызытсэ полевой орудийжэ.
Сойузфото.

КИТАЙЫШТЭ КРЭДАЛМАШ

Йапонэц-шамычын йуж гыч бомбо кышкымэ обйэктышт пытартыш жапыштэ китайын тӱрлӧ ужашлаштыжэ лу дэнэ тынысле ола дэнэ йал лийыныт. Кантонын восточно прэдмэстьыштыжэ—утларакшым йорло китайэц-шамыч илымэ Тунйшаныштэ 23 сэнтьабрыштэ пӱтынь квартал шаланэн. Урэм колышо кап дэнэ тэмыныт. Колышо шуко тӱжэм дэнэ лийын.

Сэвэрнэ Китай гыч увэртарат: 23 сэнтьабрыштэ йапонийын 8 эскадрильжэ Шаньдун провинцийын йуж ужашыштыжэ улшо тӱрлӧ вэрэ 8 пунктыш нальотым ыштэныт.

Хэбэй провинцыштэ Цанчжоу дэн Шицзйачжоуан коклаеэ Сяньсянь городокыш йапонэц-шамыч бомбым кышкэныт. Католичэский миссий дэк ӱдрамаш госпитальыш 30 бомбым кудалтэныт.

Тайуаньыш (Шанси провинцийын столицыжэ йапонийын 20 самольотшо нальотым ыштэныт. Тушто нуно китай авиацийым вашлийыныт. Йужышто крэдалмэ годым йапонэц-шамычын ныл самольотыштым волтэн шумо, китайэц-шамычын кок самольотышт пытэн.

Кантоныш пытартыш кана ыштымэ нальот годым, йапонийын 6 самольотшым волтэн шумо, Шаньдун провинцыштэ ик самольотым волтэн шумо.

Йапонэц-шамыч китай авиацийын кугу йоммаш лийын манын возымыштлан вашмутым пуэн, нанкин правитэльствысэ войэннэ совэтын информацион бӱрожо официальнэ тыгэ увэртарэн: 14 гыч 31 август мартэ гына китайын 54 льотчикышт йапонийын 62 самольотыштым волтэн шуэныт. Волтэн шумо йапон самольот-шамычын вэс эллаеэ шуко обозрэватэльшамыч ончэныт. Китай власть-шамыч йапонийын 81 льотчикшым тойэныт, 11 льотчикым плэныш налмэ, 20 утла йапон льотчик шылын куржын утлэныт. Сэнтьабрь мучко китай льотчик-шамыч йапон самольотым тылэчат шукырак волтэн шуэныт.

(ТАСС).

Огыт туныкто

„Сайэмдышэ“ колхозышто (Йошкар-Ола район) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ шамыч улыт гынат, альат туныкташ тӱҥалмэ огыл. Йошкар-Ола ронолан тидэ пашаштэ кӱлэш сэмын вуйлатыман.

Алэксандров И.

368 паша кэчым ыштэн

Роҥго район, Сталин лӱм колхоз члэн Кудрьавцэв Пэтр пашам ударнэ ышта, паша нормым эртарэн тэмэн толэш. Тэҥий тудо 368 паша кэчым ыштэн налын.

— Мый тэҥий шкэтынак 180 пуд нарэ киндым налам. Ватэм дэн эргымат тынарак налыт. Мэ уланын иланэ,—манэш Кудрьавцэв Пэтр.

Б. Микуш.

ПӰДЫМӦ ГАЗЭТ

(*МУЧАШ*)

„Рвэзэ Коммунист“ тидым ончыкташ кӱлэшлан шотлэн огыл. Йара мут дэнэ гына лудшо-шамычым аҥыртарэн!

Тидэ статьашташ Марий АССР Зэмуправлэньэ комсомол организацийн нэргэн 4 строка дэнэ возэн. А тылэч коч ик фактат укэ да йара мут дэнэ гына нӱжмӧ.

Тидлэч посна, вэрласэ матэриальштат пэш шагал факт дэнэ сэрымэ. Улыжат Морко районышто калык тушман-шамычым разоблачитлымэ дэнэ гына моктана. Вэс сэмын манаш гын, лийшэ фактым константироватла.

„Йӱмаш да бытовой разложэньэ ваштарэш рашитэльнэ кучэдалаш—кажнэ комсомолэц дэн комсомол активистын долгшо да обйазанностьшо“. Тыгэ ВЛКСМ ЦК IV плэнумын пунчалыштыжэ ончыкталтын. Кузэ вара „Рвэзэ Коммунист“ тидэ задачым шуктэн шогэ? Путырак начар. Йӱмаш дэн бытовой разложэньэ ваштарэш ик статьамат пуэн огыл.

Тыжэч палэ: „Рвэзэ Коммунист“ да тудын рэдакторжо Лазарэв калык тушман ваштарэш кучэдалмэ пашам аклэн огытыл. Тидэ пашашкэ чумыр комсомол организацийым чумыраш рэшитэльнэ пижмышт ок кой.

„Рвэзэ Коммунист“ газэт дэн рэдактор Лазарэвын калык тушман ваштарэш кучэдалмэ пашам луштармышлан ВЛКСМ Обком дэн Йошкар Ола горком политичэский выводым ыштышаш улыт.

(„Марий коммун“ газэт гыч).

Хор кружок

Рэспубликанский радиокомитэт пэлэн хор кружокым организоватлымэ. Кружокышто 40 йэҥ шотлалтэш. Тидэ хружокым хормэйстэр Смирнов Н. А. вуйлата. Кружок Октьабрь рэвольуцийын 20-шо идалыкшылан родинэ, Конституций нэргэн, ССР Ушэм калык мур-шамычым йамдыла.

И. Стрэльников.

Шокшо кочкышым сайын организоватлымэ

Азйал пэлэ кыдылаш школышто (Морко район) тунэмшэ-шамычлан шокшо кочкышым сайын организоватлымэ. Кызыт тунэмшэ-шамыч школыш куанэн коштыт.

Й. Иван.

ЙОШКАР АРМИЙЫШ КАЙАШ КУГУ ПИЙАЛ

1935 ийыштэ приписке гоч эртымэм годым мыйын шинчаштэ трахом чэрым признаватлыштт. Мый тидэ шӱчко чэрым йӧршын пытарышым. Йошкар Армийыш кайаш сайын йамдылалтым. Шкэмын шинчымашэм нӧлташ газэт, журнал, сылнэмутан литэратурым эрэак лудым. Тидын дэнэ пырльа колхозник-шамыч коклаштэ партий дэн правитэльствын пунчалжэ-шамычым умылтарэн шогышым. Ындэ 4 ий колхозыштына ушкал фэрмэ вуйлатышылан шогэм. 4 ий коклаштэ ушкал фэрмэ йатыр ончык тошкальэ, вольык шукэмэ. Ушкал-шамычын продукцышт кугэмэ.

Йошкар Армий кугу школ. Йошкар Армий гай пэҥгыдэ, вийан армий тӱньаштэ укэ. Йошкар Армийыш молодьож куанэн кайа.

Ожно, кугыжан Российыштэ армийыш каймаш тидэ пойан кашак ин эрэс вэрч колаш, пий сэмын орланэн илаш каймэ дэнэ иктак улмаш. Садлан рвэзэ-шамыч йатыр колэныт, шкэныштын тазалыкыштым лов тылыныт.

Совэт молодьож пийалан. Тудо пэлэдшэ элыштэ ила.

Совэт молодьожын пийалжым шупшын налаш тушман-шамыч тӱрлӧ шылдыкым кычалыт. Фашизмын тарзышт—троцкист-бухаринэц, врэдитэль, шпион, дивэрсант кашак совэт элым луштараш тӱрлӧ шакшэ пашам ыштылыт. Мланна нуным эскэрмашым мондыман огыл. Мэ капиталист эл-шамыч азырымаштэ улына.

Фашист Гэрманий дэн Йапон импэриализм ССР Ушэм ваштарэш шучко сарым йамдылат. Совэт Ушэмым сарыш шупшылашлан нуно провокацым ыштылыт. Шукэртэ огыл фашист пират шамыч совэт „Тимирязэв“ дэн „Благоев“ тэплоходым вӱд йӱмак пурлэн колтышт. Но фашист-шамыч сар дэнэ кэрылтыт гын, Йошкар Армий нуным йӧршын шалата.

Мый Йошкар Армийыштэ шкэмын политик шинчымашэм нӧлтэн шогаш тӱҥалам, сар пашалан отличнэ тунэмам. Совэт гражданинын долгшым чэсть дэнэ шуктэм.

Кушаков Эчан.

Морко район „Кугу-Нур“ колхоз.

Йӱшӧ Айбарцэв

Марбумстройысо обшэствэннэ питаньэ сэкций пэлэнсэ тӱҥалтыш комсомол организацын сэкрэтарьжылан О. Йамбарцэв шога. Тудо комсомол пашам пэш начар вуйлата. ВЛКСМ ЦК IV Плэнумын пунчалжым шуктышаш вэрч ныимайат ок тырше. А моҥгэшла, тудо шкэжак комсомолэц-шамыч коклаштэ кызытат шакшэ чэрым—йӱмашым шарэн шога, тыштэ тудо—организатор. Айык вуйжым шагал ужаш лийэш. Тэвэ 24 сэнтьабрыштэ пэш чот йӱын шындэнат, клуб ончылно укшич кийэш. Урамыштэ тӱрлӧ ок кӱл мутым ойлыштэш, пырля урмыж коштэш, крэдалашат йамдэ.

Тыжэч палэ, Йамбарцэв чылтак пужлэн. Тудын ӱмбак Марбумстрой комсомол комитэтлан пэш сэрыйозно ончалман ыльэ. Тидэ укэ. Йамбарцэв нэргэн комитэт сэкрэтарь Корьукин йолташ шинча, но йӱкымат ок лук. Бумстрой комсомол комитэт йӱмаш да бытовой разложэньэ дэнэ кучэдалмэ нэргэн ВЛКСМ ЦК Плэнум ончыктымым ушыш налын огыл.

Чашкэр Й.

Отв. рэдактор—
В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-339. Тираж 2860 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ М. К